

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Синтактично описание на статичните предикативи за ментално състояние

Марина Джонова

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

За изследването

Аргументна структура – *интересно (ми) е, ясно (ми) е*

- експлицитен дателен експериенцер
- положителна/отрицателна форма на предиката
- удвояване на допълнението

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Предикативи с дателен експериенцер

- Чешко (1959), Рожновска (1959), Маслов (1982)
- Градинарова (2010), Иванова (2016), Ivanova, Zimmerling (2019), Петрова (2020)

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Ментални предикати

Апресян (1995), Ницолова (2001) – семантични и синтактични особености на предикатите за знание

- ИЗВЕСТНО МИ Е – ИЗВЕСТНО Е

- знанието се дължи на някакъв външен източник, т.е. експериенцерът знае/не знае нещо, ако е бил информиран

- ЯСНО МИ Е – ЯСНО Е

- знанието е резултат от някаква ментална дейност, от умозаключение от страна на експериенцера

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е

Ницолова (2001)

- епистемичен субект (експериенцер) – дателно местоимение
- епистемичен обект (непряко допълнение) – РР
- съдържание на знанието за епистемичния обект (пропозиция – подчинено изречение или номинализация)

За неговото пътуване(обект) ми(субект) е известно само, че е било през април(съдържание).

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е – 1 аргумент

– дателно местоимение експериенцер

Но казано накратко, както отдавна **ви** е известно, Хавлок, вие сте обвинен в измяна.

Доколкото **ми** е известно, те правят работи, които работят по-добре от човека.

Това не е вярно - не и доколкото **на мен ми** е известно.

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е – 2 аргумента

– дателно местоимение и подчинено подложно изречение

Когато изречението с предикатив за ментална дейност е съобщително или въпросително, съдържанието на знанието се изразява с подчиненото изречение, въведено със съюза *че* или с *к-дума* (Ницолова 2001, 2008, Коева 2001, 2005, 2019)

Известно **ни** е, **че** сте страстни колекционери на скъпоценни камъни.

Известно **ми** е например **къде** бяхте преди малко.

Известно ли **ви** е **какво** става тук в момента?

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е – 2 аргумента

– дателно местоимение и подчинено подложно изречение

При негация на предиката за ментална дейност съдържанието на знанието се изразява с подчиненото изречение, въведено със съюза *че, да* или с *к-дума*

Ситуацията е изключителна, но на него още не **му** е известно, **че** го чакат големи промени.

Не **ми** е известно **какво** е станало с материалите му.

Не **ми** е известно **да** го е използвал.

Известно ми е – 2 аргумента

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

- Въпросителни и отрицателни изречения – подчинено изречение с *ли/дали*

Известно ли **ви** е **дали** фирмата е използвала консултанти по маркетинг през последните две години?

Не **ми** е известно **дали** в някогашна България е имало лъвове.

На мен лично не **ми** е известно има **ли** такъв план.

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е – 3 аргумента

– дателно местоимение, подчинено подложно изречение, РР

Известно ми е **за** мелатонина, **че** има такъв ефект.

Срв. Известно ми е, **че** мелатонинът има такъв ефект.

Известно ми е **за** ефекта от мелатонина.

Известно ми е – 3 аргумента

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Ницолова (2001) – случаи на издигане (raising), когато обектът на знанието е означен като самостоятелен аргумент в главното изречение чрез именното съчетание с предлога *за*.

Коева (2021) – При предикатите за предаване на информация и за знание с експериенцер субект важи, че ако предложна (*за*) група и комплементното изречение се появят едновременно, аргументът, изразен от предложната група, и аргумент към подчинения предикат имат еднакъв референт (вътрешна лява дислокация).

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е – с подлог номинализиран предикат

2 аргумента – дателно местоимение експериенцер и подлог (съдържание на
знанието).

Та нали **всичко** уж **ви** било известно?

3 аргумента – дателно местоимение експериенцер, подлог (съдържание на
знанието), РР (епистемичен обект)

Какво ви е известно за работата на Кредитната банка?

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е – с подлог номинализиран предикат

При подлог номинализиран предикат се наблюдават синонимни предлози при означаването на епистемичния субект – *за, по, относно, във връзка с*.

Предприятията следва да предоставят на Комисията доброволни изложения за това, **което им е известно относно** наличието на таен картел.

Свидетелят излага във форма на свободен разказ всичко, **което му е известно по** делото.

Нищо не ми е известно **по** този въпрос.

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е

- експериенцер – дателно местоимение
- съдържание на знанието – подчинено изречение, въведено с *че, к-дума, да, дали*
– номинализация (*което, това, нищо, всичко*)
- епистемичен обект – предложна фраза – *за (по, относно, във връзка с) X*

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно е

- Ницолова (2001) – Мястото на експериенцера в семантичната структура също така е заето, и то с множество от епистемични субекти. В множеството на епистемичните субекти влиза най-малкото самият говорещ, като иска да включи в него и слушателя.

Известно е, че джаз не може да се свири по ноти.

Широко (малко, слабо) известно е, че Алеко е любител на природата и е основател на организирания туризъм у нас.

Известно ми е – известно е

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно ми е	Известно е
<ul style="list-style-type: none">- експериенцер – дателно местоимение- съдържание на знанието – подчинено изречение (<i>че, к-дума, да, дали</i>) или номинализация (<i>което, това, нищо, всичко</i>)- епистемичен обект – предложна фраза (<i>за, по, относно, във връзка с</i>)	<ul style="list-style-type: none">- без експлицитен експериенцер- наречие (<i>широко, малко, слабо</i>) – множеството на епистемичните субекти- съдържание на знанието – подчинено изречение (<i>че, к-дума, да, дали</i>) или номинализация (<i>което, това, нищо, всичко</i>)- епистемичен обект – предложна фраза (<i>за, по, относно, във връзка с</i>)

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Ясно (ми) е

- епистемичен субект (експериенцер) – дателно местоимение
- епистемичен обект (непряко допълнение) – РР
- съдържание на знанието за епистемичния обект (пропозиция – подчинено изречение или номинализация) – че, дали, к-дума

Искам да (ти) е ясно, **че** за мен никога не са били добри.

Ясно **ми** е за Коща, **че** вече трябваше да е получил наказание.

Онтология на ситуацията за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Ясно (ми) е

Съдържание на знанието – подчинено подложно изречение,

въведено с *че, к-дума, дали*

Да, на всички вече ни е ясно **какво** сме загубили.

Във всички тези спорове е ясно **какво** се иска.

Нима не ти е ясно, **че** младият господин Тихов е съвсем невинен?

Много добре знам, само че не ми е ясно **дали** ти си даваш сметка за това.

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Ясно (ми) е

Съдържание на знанието – подлог номинализиран предикат

Ако **нещо** не (ти) е ясно, консултирай се с Никифор.

Знаем, че на теб **това** ти е ясно, но на опозицията?

Всичко (му) е ясно **за** тази земя.

Ясно (ми) е – уточняващи наречия

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Наречия *съвсем, напълно, изобщо не, все по-, много по-* – уточняват степента на
убеденост на експериментатора

Съвсем/напълно ясно бе, че нищо няма да се получи.

Вече ми е **напълно** ясно, че именно по ваша вина се е променила посоката на
ветровете.

Беше му **съвсем** ясно какво трябва да направи.

Все по-ясно е, че климатичната криза е глобално явление.

Но сега е **много по-**ясно, че не всички дейности или места са еднакви.

Множество епистемични субекти

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

ясно е – РР с предлога *за* посочва съдържанието на множеството от епистемични субекти

Всъщност **за всички** беше ясно, че за смъртта на императора е виновен ломбардецът Бландрата.

Извинете, **за вас** може би е ясно, но **за мене** — не съвсем.

Известно (ми) е – ясно (ми) е

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Известно (ми) е	Ясно (ми) е
<ul style="list-style-type: none"> - експериенцер – дателно местоимение - съдържание на знанието – подчинено изречение (<i>че, к-дума, да, дали</i>) или номинализация (<i>което, това, нищо, всичко</i>) - епистемичен обект – предложна фраза (<i>за, по, относно, във връзка с</i>) - известно е + наречие (<i>широко, малко, слабо</i>) – множеството на епистемичните субекти 	<ul style="list-style-type: none"> - експериенцер – дателно местоимение - съдържание на знанието – подчинено изречение (<i>че, к-дума, дали</i>) или номинализация (<i>което, това, нищо, всичко</i>) - епистемичен обект – предложна фраза (<i>за, по, относно, във връзка с</i>) - ясно (ми) е + наречие (<i>съвсем, напълно</i>) - ясно е за ВСИЧКИ – множеството на епистемичните субекти

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Библиография

Апресян, Ю. Д. Избранные труды, том II. Интегральное описание языка и системная лексикография. Москва, Школа “Языки русской культуры”, 1995.

Градинарова, А. Безличные конструкции с дательным субъекта и предикативом на -о в русском и болгарском языках. – В: Болгарская русистика 2010, 3-4, 34–55.

Иванова, Е. Ю. Безличные предложения с обязательным местоименным выражением экспериенцера в болгарском языке. – В: Архитектура клаузы в параметрических моделях: синтаксис, информационная структура, порядок слов. Циммерлинг, А., Е. Лютикова (ред.). Москва, Изд. Дом ЯСК, 2016, 332–368.

Ivanova, E., A. Zimmerling. Shared by all speakers? Dative Predicatives in Bulgarian and Russian. – In: Bulgarian Language and Literature, 2019, 4, 353–363.

Коева, Св. Типология на подчинените изречения. – В: Св. Коева (съст.). Съвременни лингвистични теории. Помагало по синтаксис. Пловдив, Пловдивско университетско издателство, 2001, 144–163.

Коева, Св. Аргументи – семантични отношения и синтактична реализация. – В: Св. Коева (съст.). Аргументна структура. Проблеми на простото и сложното изречение. София, СемаРШ, 2006, 25–42.

Коева, Св. Комплементите в български. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2019, 57–68.

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Библиография

Коева, Св. Към типологичен анализ на комплементността в български. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. т. 2. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021, 13–27.

Маслов, Ю. С. Граматика на българския език. София, Наука и изкуство, 1982.

Ницолова, Р. Значение и граматични особености на сложните изречения с предикати за знание в българския език. – В: Св. Коева (съст.). Съвременни лингвистични теории. Помагало по синтаксис. Пловдивско университетско издателство, Пловдив, 2001, 174–192.

Ницолова, Р. Проблематика на сложните изречения с компленти в българския език. – В: Лужнословенски филолог, ІХ, 64/2008, 261–272.

Петрова, Г. Безлични предикативно-дативни конструкции в българския език. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. т. 1. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2020, 100–106.

Рожновская, М. Г. Безличные предложения в современном болгарском литературном языке. Във: Вопросы грамматики болгарского литературного языка. Москва, изд. Академии наук СССР, 1959, 379–432.

Чешко, Е. Падежи и предлоги в современном болгарском литературном языке. Във: Вопросы грамматики болгарского литературного языка. Москва, Издательство Академии наук СССР, 1959, 5–99.

Онтология на ситуациите за
състояние – лингвистично моделиране.
Съпоставително изследване за
български и руски

Благодарности

Първият българо-руски семинар се осъществява по проекта „Онтология на ситуациите за състояние – лингвистично моделиране. Съпоставително изследване за български и руски“.

